

Ege Arkeolojisindeki Kolonyal ve Postkolonyal Yaklaşımların Batı Anadolu Geç Tunç Çağı Literatürüne Etkileri: Iasos ve Miletos Örneği¹

Muammer İREÇ²

Keywords: Colonialism, Archaeology, Postcolonial Theory, Iasos, Miletos

Colonialism, the main paradigm of sociopolitical atmosphere in Europe during 19th and first half of the 20th the centuries had a deeply rooted effect on archaeology as a newly developing discipline. Archaeological narratives shaped by colonial perspective in this formation period contain a dichotomy of civilized societies (the colonizer) and non-active others. However, along with reflections of postcolonial theory, which was established on European colonial past after 1950s, alternative counter frameworks have been launched, and notions such as acculturation, hybridization has begun to flourish in archaeological studies. In this article, the effects of colonial and postcolonial approaches on the archaeological reconstructions of the past in Western Anatolia will be critically analyzed and pastpresent interpretations of Late Bronze Age stratums in Miletos and Iasos will be used as case studies.

Anahtar Kelimeler: Kolonyalizm, Arkeoloji, Postkolonyal Teori, Iasos, Miletos

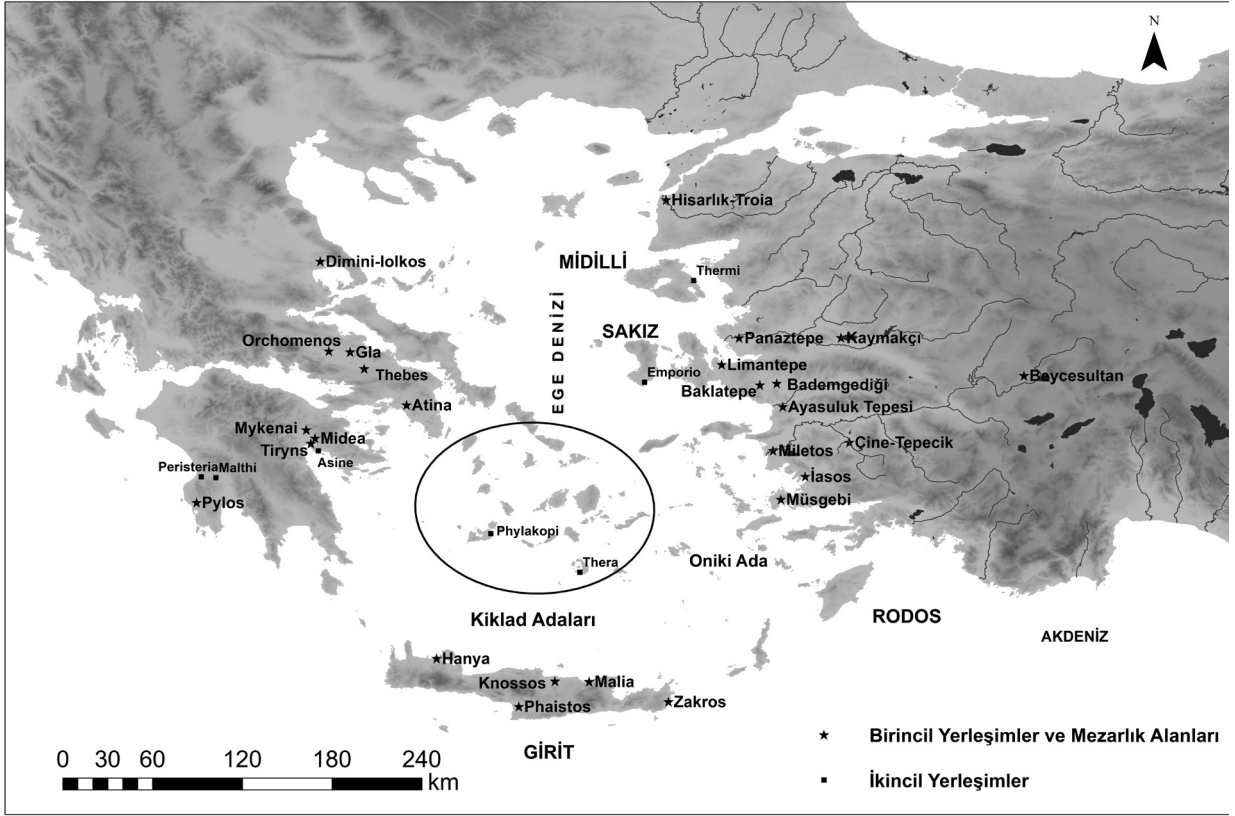
19. yüzyıl ve 20. yüzyılın ilk yarısında Avrupa'daki sosyo-politik atmosferin temel paradigması olan Kolonyalizm, bir disiplin olarak henüz şekillenen arkeoloji üzerinde köklü bir etki bırakmıştır. Bu gelişim döneminde kolonyal perspektifin yön verdiği arkeolojik geçmiş anlatıları, üstün niteliklere sahip medeni topluluklar (sömürgeciler) ve karşılarında yer alan pasif ötekilerden oluşan bir ikilem içerir. Ancak, 1950'lerden sonra Avrupalıların kolonyal geçmişine karşı gelişen daha doğrusu üstüne inşa edilen postkolonyal teorinin, arkeolojik araştırmalardaki yansımalarıyla kolonyal literatüre alternatif fikirler geliştirilmiş akültürasyon, hibritleşme gibi temalar kullanılmaya başlanmıştır. . Bu makalede kolonyal ve postkolonyal yaklaşımların Batı Anadolu'daki arkeolojik geçmiş kurguları üzerindeki etkileri eleştirel bir şekilde ele alınarak, Miletos ve Iasos'taki Geç Tunç Çağı tabakalarına yönelik eski ve güncel değerlendirmeler, birer örnek vaka olarak kullanılacaktır.

¹ Hakeme Gönderilme Tarihi: 01.05.2019 Kabul Tarihi: 22.05.2019

² Muammer İREÇ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, İzmir. E-mail: muammer.irec@deu.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-9904-4278

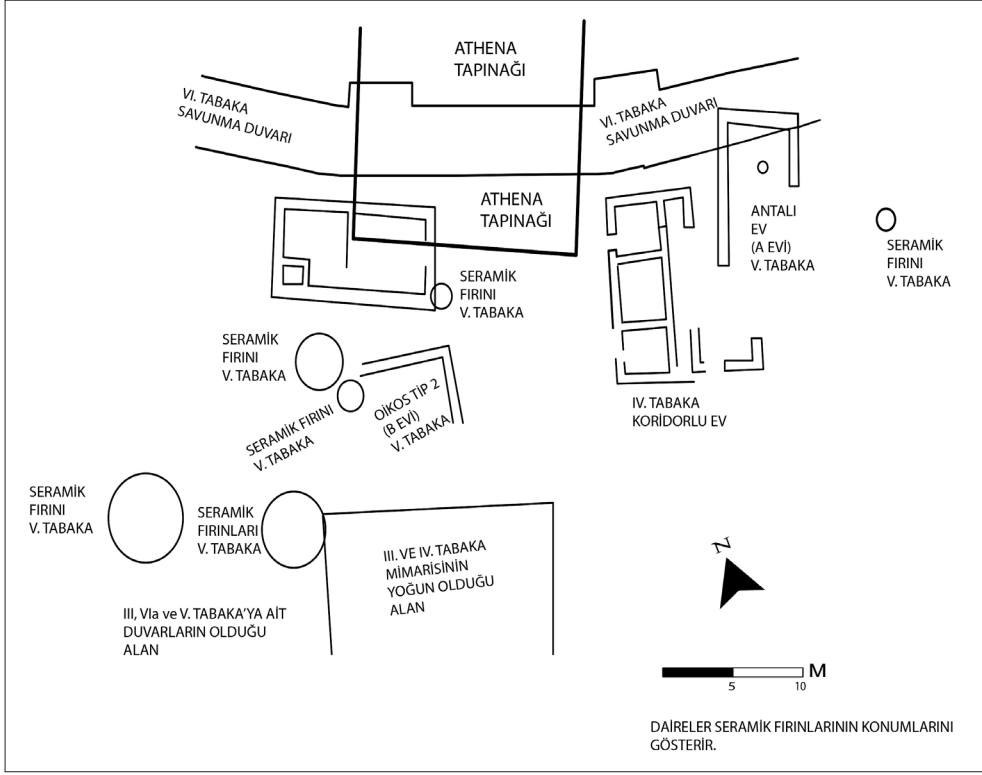
19. yüzyılın sonlarından itibaren gelişme gösteren ve öncülüğünü Avrupalıların yaptığı arkeoloji, geçmişi anlamak ve yorumlamak bağlamında 19-20. yüzyılda kıtada hakim olan kolonyalizmden etkilenerek gelişmiştir. (Trigger 2009: 73) Kendi anavatanlarından uzak topraklara giden insanların o bölgede yaşayan insanlardan sosyal ve ekonomik açıdan üstün olmaları ve yerel halkların sahip oldukları kaynaklar üzerinde üstünlük ya da sömürü düzeni kurmalarını karşılayan kolonyalizm ya da sömürgecilik, Akdeniz arkeolojisinin gelişiminde köklü bir geçmişe sahiptir (Van Dommelen 1997: 305-323). Hamilakis; Ege özelinde A. Evans'ın; İngiltere'deki sömürgeci atmosferin etkisi ve Avrupa kültürünün temelinde yer alan krallar, saraylar, aristokrasiye sahip deniz gücüne öykünür şekilde, Doğu Akdeniz'i domine eden Minos uygarlığı yarattığını vurgular. (Hamilakis 2006: 148) Evans, Knossos'taki kazılarında ve restorasyon çalışmalarında kendi perspektifini materyalize etmiş ve basını etkili bir şekilde kullanarak toplumsal ilgiyi canlı tutabilmiştir. Geniş bir şekilde eleştirilse de Evans'ın hayali "Minosluları" bugüne kadar bir konsept olarak süregelmiştir (Hamilakis 2006: 49). Bu teorik düzlemde koloni ve kolonizasyon teması; insan ve nesne hareketliliği bağlamında Ege merkezli geçmiş okumalarının odak noktasında yer almıştır. Örneğin Boardman'ın, 19. ve 20. yüzyılda Avrupalıların Yakındoğu'daki politik ve sosyal deneyimleriyle benzeşen bir grup olarak canlandırdığı hayali "Mikenleri", Suriye ve Batı Anadolu kıyılarında birçok noktada ticaret merkezleri ve koloniler kuran bir aktör olarak tasvir etmektedir (Boardman 1980: 23). Fakat tek taraflı ve Avrupada son iki yüzyılda yaşanan süreçleri geçmişe götüren bu perspektif artık çağdışı kalmış (Knapp – Van Dommelen 2010: 1) ve arkeolojik bilgi üretimi/kullanımı açısından işlevsiz hale gelmiştir.

Postkolonyal perspektif ise Gosden'in ifadeleriyle teleskobun diğer ucundan bakarak sömürülen toplumların dünyası ve faaliyetleri üzerinde durmaktadır. (Gosden 2004: 7) Bu yaklaşım, kazananlar tarafından yazılan tarihe odaklanmak yerine sömürülen halkların yerel kültürlerine, sömürgecilerin yarattığı düzenin yapı sökümü ve yeniden yorumlanmasına yönelmektedir (Gosden 2001: 242-249). Kronolojik anlamda kolonyal dönem sonrasında yaşıyor olmamıza karşın, temelleri 19.-20. yüzyıllarda atılmış bir disiplin olarak arkeolojinin kolonyal köklerden bağımsız hale geldiği söylenemez. Postkolonyal teori, hâlinin bütün dünyada yaygın hale getirdiği düşünme biçimleri ve söyleme yönelik eleştirel bir tavrı ve bu söylemlerin yerine geçecek yeni teori ve metotlar geliştirmeyi ödev edinmektedir (Hingley 2014: 3). Bu doğrultuda Voskos ve Knapp, Kıbrıs'ta MÖ 1200-1000 yılları arasındaki materyal kültür değişimlerini kolonizasyon ve göç anlatısıyla açıklamaya çalışan teorik temele, "hibritleşme" kavramı üzerinden bir alternatif sunmaktadırlar (Voskos – Knapp 2008: 659-684). Benzer şekilde Steel, temas halindeki sosyal aktörlerin seçimleri ve eylemleri sonucu ortaya çıkan karışık ve başkalaşmış materyal kültürü tanımlar bir şekilde kullandığı hibritleşmeden hareketle, Girit ve Kıta Yunanistan merkezli "kültürel geleneklerin" kaynaşmasını örnek çalışmalarla incelemektedir (Steel 2013). Bu makalede Ege Tunç Çağı arkeolojisinin araştırma belleğindeki kolonyal arka plan ve bugününde yer alan postkolonyal eğilimlerin, Ege kökenli materyal kültür etkileşiminin yoğun olduğu Batı Anadolu kıyılarındaki yerleşimlere etkileri değerlendirilecektir. Bu bağlamda Iasos ve

Miletos'taki Geç Tunç Çağı tabakaları birer örnek inceleme olarak kullanılacaktır.

Coğrafi açıdan Anadolu yarımadasının batısını sınırlayan Ege Havzası (Fig 1), kendi içerisinde materyal kültür ve sosyal pratiklerin etkileşim içerisinde olduğu bir yapıya sahiptir. MÖ 17.-15. yüzyıllar arasında Girit'teki materyal kültür öğeleri doğrudan ya da dolaylı bir şekilde ada dışına yayılırken, MÖ 14.-12. yüzyıllarda bu kez Kıta Yunanistan için aynı durum söz konusudur. Bu kronolojik kabuller içerisinde Batı Anadolu kıyılarındaki Geç Tunç Çağı (MÖ 1650-1200) yerleşimlerinde ele geçen Ege kökenli ya da etkisindeki materyal kültür öğeleri, kolonyalist-postkolonyalist araştırma geleneğinden beslenen Ege-merkezli bir teorik çerçeveye değerlendirilmektedir. Özellikle Miletos ve Iasos'taki MÖ 2. binyıl tabakaları bazı araştırmacılar tarafından Ege'den gelen insanların (Minoslular ve Mikenler isimlendirmeleriyle) kurmuş "koloniler" olarak görülmektedir (Niemeier 1998: 25-48; Tartaron 2013: 274). Postkolonyalist yaklaşımda olanlar ise genellikle akültürasyonu kast ederek Minoslaşma, Mikenleşme terimlerini ya da Hibrit (Melez) Kültür gibi tanımları özellikle de seramik temelinden beslenerek kullanmaktadırlar (Raymond *et al.* 2016: 58-74; Mountjoy 1998: 33-67). Minoslaşma ve Mikenleşme ifadesine yönelik yapılan en geniş tanım; MÖ 2. binyılda Ege'deki toplulukların materyal kültüründe önce Girit daha sonra da Kıta Yunanistan'daki materyal kültür biçimleri ve üretim teknolojilerinin

etkisiyle, gerçekleşen değişimi kapsamaktadır (Girelli - Gorogianni - Pavuk 2016: 1). Bu ifadeler sadece nesnelerin değil aynı zamanda insanların da çeşitli kanallarla yayıldığını anlatmak için kullanılmaktadır. Fakat bu kullanımların altyapısında birçok problemlilik alt başlık bulunmaktadır. Broodbank, başta *Minoan* ifadesinin etnik bir anlamda kullanılması olmak üzere “Minoslaşma” konseptinin kullanımını sorgulamakta ve “Giritli” materyal kültürden hareketle, Avrupa merkezli geçmiş okumalarına insan devinimi ve politik ağlar üzerinden alternatifler önermektedir (Broodbank 2004: 46-91). Knappett ise Minoslaşma ve Mikenleşme ifadelerinin barındırdığı sorunları dört maddede özetler; çekirdek bölge-periferi ilişkisinin ispatı yerine varsayımının olması, bu tanımları küçük ölçekli, koşullu, bölgesel çeşitlilik gösteren bir bağlamda değil “devlet” tarafından yürütülen kurumsallaşmış fenomenler olarak görme eğilimi, her birinin zaman ve mekan bağlamında monolitik süreçler olarak düşünülmesi (geçici yayılmalar ve çeşitliliğin görmezden gelinmesi), sonucunun ilkinden nasıl evrildiğiyle aralarındaki çok ince bir sınırın var olabileceği ihtimalinin kavranmasındaki başarısızlık (Knappett 2016: 202). Bu listeye arkeolojik verilerin değerlendirilmesinde bütüncül (holistik) bir yaklaşımın gösterilmemesi de eklenebilir. Dolayısıyla bu kavramların materyal kültür değerlendirmeleri yapılırken birer açıklayıcı unsur ve bilgi paketi olarak kullanılmaları, bileşenlerindeki belirsizlikler, kolonyal arka plan ve tek taraflılık gibi temel nedenlerden ötürü sorunludur.

İasos ve Miletos gibi Hellenistik-Roma-Bizans dönemlerinde yerleşim gören kentlerin tahrip ettiği MÖ 2. binyıl tabakaları yerleşim karakterinin bütününe anlayabilmek için yeterli veri sağlamamaktadır. İasos'ta agora ve diğer geç dönem yapılarının altında kalan çeşitli mekânlara ait zayıf örgüye sahip duvarlar ve bunlar içerisinde bulunan seramikler, buradaki yerleşimin "Minos ya da Miken" kolonisi olup olmadığının tartışıldığı materyali oluşturur (Benzi 1987: 29-34; Momigliano 2009: 121-140). 1960-1987 yılları arasında yapılan kazıların bilimsel kayıtları son derece yetersiz ve özensiz bir şekilde tutulmuş, birçok veri kaybolmuş, kazılan alanlardaki mimari de tahrip olmuştur (Momigliano 2012: 1-19). Bu tarihlerde kazı yapan Levi ve Laviosa İasos'u önce bir "Minos" sonra da "Miken" kolonisi olarak kabul etmiş literatüre de böyle sunmuşlardır (Momigliano 2012: 14). Arkeolojik verilerin eksik ve "niteliksiz" olması, araştırmacıların 20. yüzyılda arkeolojik literatürdeki baskın kolonyalist bir teorik çerçeve kullanmaları, İasos'u GTÇ dünyasına anlamak adına sağlıklı bir bilgi sağlayıcı yerleşim olmaktan çıkarmaktadır. Yerleşimin boyutları, idari yapıları, sur sistemi, atölyeler vb. gibi yaşam alanlarına yönelik verilerin olmadığı da göz önüne alındığında, İasos'ta bulunan Ege kökenli ya da taklidi arkeolojik buluntulardan yola çıkarak yapılan değerlendirmelerin, sağlam bir temele dayandığı söylenemez. Buna karşın eldeki bu kısıtlı veriler yaşanmış olması muhtemel sosyal süreç ve olgulara yönelik canlandırmalarda kullanılmaktadır. İasos GTÇ buluntularını çalışan Benzi, "yerel mallar" üzerinde yer alan dalga bezemenin GTÇ'nin ilk evrelerinde Doğu Ege'de yaygın olmasına dayanarak, yerleşimde bir nüfus devamlılığı olduğu ve İasos'ta kolonizasyonun değil de zaman içerisinde bir akültürasyon sürecinin yaşandığı sonucuna gitmektedir (Benzi 2005: 206). Seramik üzerinde yer alan bir motiften hareketle akültürasyon gibi sosyal, ekonomik ve psikolojik boyutları olan bir sürecin gerçekleşmiş olduğuna dair bir çıkarım yapılması son derece indirgemeci bir yaklaşımdır. Seramikler insan hayatını kolaylaştıran fonksiyonel bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde; bir atölyede estetik kaygı, öykünme ya da el alışkanlığı sonucu yapılmış bir motif, onu yaratan kişinin mesleki tercihleriyle ilişkilidir. Bu durum birbirinden uzak topluluklar arasında sosyal bir etkileşimin kanıtı olarak değil; yeme, içme, depolama gibi temel ihtiyaçların giderildiği objeleri yapan insanların üretim biçiminin ve sürecinin bir unsuru olarak görülmelidir. Bu uzmanlaşmış kişiler, bir yerleşimde yaşayan insanların hepsini ya da onların yaşam biçimlerinin sosyal açıdan bütün boyutlarını temsil edemezler. Hanelerde yaşayan insanların ekonomik güçleri ve ihtiyaçları nispetinde edinip kullandıkları seramiklerin üzerindeki bezemeleri gözeterek; arkeoloğun yaptığı gibi bir ayırım yaptığı, bunu kültürel kimliğinde bir değişimin parçası olarak algıladığına yönelik herhangi bir veri yoktur. Buna ek olarak materyal kültürdeki değişimi insanın rolünü azaltarak gözlemleyen metodolojinin sosyal etkileşimlerle ilgili çıkarımlarda bulunması çelişkilidir. Bu açıdan bakıldığında nesne odaklı, sanat tarihçi bir çizgide yapılan kültür tarihçi değerlendirmelerinin, geçmişi yeniden canlandırmak adına kullanılmasının yetersiz olduğu rahatlıkla görülebilir.

Miletos'ta ele geçen, Minos ve Miken olarak tanımlanan MÖ 2. binyıla ait buluntuların değerlendirme biçimleri kolonyalist ve postkolonyalist yaklaşımlar arasındaki ayrımı

açık bir şekilde yansıtır. W. D. Niemeier 1994 yılında Miletos'un Tunç Çağı tabakalarını araştırmak amacıyla başladığı kazılarda bulduğu malzemeyi tamamen kolonyalist bir perspektiften değerlendirmiş, yerleşimde önce bir 'Minos' sonra da bir 'Miken' kolonisi olduğu tezini çeşitli yayınlarında ısrarlı bir şekilde işlemiştir (Niemeier 1998: 17-65; Niemeier 2005: 1-36). Niemeier, seramik başta olmak üzere kazılarında ortaya çıkardığı Ege kökenli ya da Ege'deki materyal kültür öğelerinden etkilenmiş malzeme grubunu öncelikli olarak çalışmakta, 'yerli ya da Anadolu malı" diye sınıflandırılan buluntuları, Ege merkezli kolonyal teorik çerçevesinin dışında yüzeysel bir şekilde değinmektedir. Aslında Niemeier tarafından 'yerli' olarak isimlendirilen arkeolojik buluntulara; estetik olarak daha üstün kabul edilen ve geçmişi canlandırmanın tek aktörü haline getirilmiş materyal kültür öğelerinin karşısına konması gereken pasif bir rol yüklenmiştir. Bu görüntü, Batılı imajın karşısına konan ve bu imajın tam tersindeki ötekiyi karşılayan kolonyal arkeoloji pratiğinin (Diaz-Andreu 2007: 8-9) tipik bir örneğidir. Fakat Niemeier'in geçmişi algılayış biçimine göre yaratılmış bu MÖ 2. binyıl karakteriyle ilgili literatürdeki postkolonyal atmosferin etkisinde sorgulayıcı bir eğilim gelişmektedir. Yerleşimde bulunmuş bu kez 'Anadolu Materyali' olarak tanımlanan seramikler, Kaiser ve Zurbach tarafından 'Miken' varlığı konsepti sorgulanarak değerlendirilmektedir. Yazarlar, Niemeier'in yarattığı çerçeveye kısık sesle karşı çıkmakta, daha iyi belgelemenin gerekliliği ve mekânsal analizler (kontekst vurgusu) ve seramiklerin kullanım alanlarıyla ilgili eksik verilerin giderilmesi konusundaki açığa dikkat çekmekte, materyal kültürü etnik kimlikle eşleştirmenin zorluklarını dile getirmektedirler (Kaiser – Zurbach 2015: 577). Ayrıca ilgili tabakalarda materyal kültürdeki değişim ve etkileşimlerin akültürasyon kavramı ile açıklanabileceğini 'ima' etmektedirler. Aynı yazarların içinde bulunduğu bir grup araştırmacı, bu imayı daha ileriye götürerek, Miletos'un MÖ 2. binyıl tabakaları olan III. IV. ve V. tabakada ele geçen 'Anadolulu', 'Mikenleşmiş' ve 'Minoslaşmış' şeklinde tanımlanan malzemenin birbirinden ayıramayacağını, Tunç Çağı Miletos'u için akültürasyon sürecinin düşünülmesini önermektedir (Raymond *et al.* 2016: 58-74). Akültürasyon süreci antropolojik anlamda devamlı bir temas halinde farklı kültürlerle mensup insan topluluklarına ait, orijinal kültürel şablonlarda değişikliklerin meydana gelmesi şeklinde tanımlanarak, Miletos stratigrafisi akültürasyona uğramış evreler olarak düzenlenmekte ve MÖ 14. yüzyıla tarihlenen VI. evrede akültürasyon sürecinin değişerek bir göçün bile gerçekleşmiş olabileceğini iddia edilmektedir (Raymond *et al.* 2016: 70).

Gerek Niemeier gerekse diğer araştırmacıların Ege Arkeolojisindeki teorik çerçevelerden hareketle yorumladıkları Miletos'taki MÖ 2. binyıl tabakalarının mevcut karakteri son derece problemlidir. Öncelikle araştırma pratiği açısından buluntular arasında ciddi bir ayırım yapılmış ve materyal kültür öğelerine yönelik karşılaştırmalar yapılırken Ege'deki yerleşimler öncelenmiştir. Ayrıca çok kısıtlı bir alanda açığa çıkarılan mimari (Fig 2) ve buluntulardan hareketle yerleşimin bütün geçmişi kurgulanmaya çalışılmıştır. Anadolu malzemesi olarak ötekileştirilen seramik ağırlıklı buluntular, yerleşime bir "Ege yerleşimi" kimliği kazandırıldıktan sonra yayınlandıği için bütüncül bir yaklaşım sergilenmemiştir.

Hafır Niemeier materyal kültür ile etnisiteyi bir tutmakta, arkeolojik buluntuların hareketini insanların hareketiyle eşleştirmemektedir. GTÇ buluntuları dışında Miletos'ta bulunan MÖ 3. binyıla tarihlenen mermer figürin başını Kiklad Adaları'ndan gelen insanlara, yerel üretim Protogeometrik vazoları Hellen çömlekçi ustaları ve ressamlarının Miletos'taki varlığına yormaktadır (Niemeier 2005: 2, 21). Seramik ustalarının adaptasyonu, ikincil merkezler sayesinde uzak coğrafyalardaki ürünlere ulaşım onları taklit etme ya da Miletos'ta yaşayan bir seramik ustasının "Batı'ya" giderek buradaki üretim geleneğini öğrenmesi gibi alternatif senaryoların hiçbirini düşünmemektedir.

Diğer grup araştırmacılar; Niemeier'in yayınlamadığı malzemenin teknik özelliklerini, yapısını ve formlarını çalışmakla birlikte onların da kullandıkları teorik çerçeve (akültürasyon) sorunludur. Akültürasyon içinde çok fazla tanım barındıran ve 20. yüzyılın ilk yarısındaki popülerliğini yitirmiş arkeoloji-antropoloji arasındaki teorik geçişkenliği olan kavramlardan biridir. Akültürasyon modellerinin arkeolojideki kullanımının ana hatlarındaki indirgemeci başlıklar Cusick tarafından şu şekilde özetlenmektedir; Batılı insanların aktif Batılı olmayanların pasif araçlar olarak görülmesi, arkeologların davranış sistemlerindeki değişimi kimliklerdeki değişimler ile karıştırma eğilimi, kültürel özelliklerin materyal kültür ile eşitlenmesi ve zaman içerisinde materyal kültürdeki ölçülebilir değişimin akültürasyon ile eş tutulması, akültürasyon temelli teorik çerçevenin belli koşullar altında kültürün hangi dalının değişeceğini tahmin etmekteki elverişsizliği (Cusick 1998: 136). Yeni Dünya Arkeolojisinde; İspanyol fetihleri, Amerikan yerlilerinin Avrupalılarla olan ilişkileri ve kültürel temaslarının irdelenmesinde, Avrupalı arkeologlar tarafından özellikle Afrika'daki araştırmalarda akültürasyon konsepti yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Fakat sosyal değişim süreçlerini anlaşılmasında akültürasyon kavramının kullanılması uzun süreden beri çok geniş ölçekte eleştirilmektedir (Rubertone 1994: 33-45; Moore 1987: 85-104; Uziel 2007: 165-173). Bu yönelim Ege arkeolojinde de kendisine yer bulmuş durumdadır. Örneğin Knappet ve Nikolakopoulou Akrotiri'de ele geçen Girit kökenli buluntuları, arkalarındaki sosyal dinamiklerin bir anahtarı olarak görmek yerine, bir "obje öncülüğünde akültürasyon" (object-led acculturation) sürecinin merkezinde görmektedirler (Knappet – Nikolakopoulou: 2008: 1-42). Yazarlar bir üstün aktör ve diğerleri düalizminin dışında, Girit kökenli buluntuların farklı grup ve üreticiler için anlamları, sosyal alışkanlıklarla ilişkileri, toplumsal cinsiyet rollerindeki olası yerleri gibi sorulara cevap aramaktadırlar (Knappet – Nikolakopoulou: 2008: 38). Benzer şekilde Russell, Sicilya'da ele geçen az sayıda "Egeli" malzemenin akültürasyon ve etnik temelli teorik bir düzlemde değerlendirilmesini eleştirerek, insanların değil nesnelerin akültürasyona uğradığı savını güncel örneklerle işlemektedir (Russell 2017: 59-83). Dolayısıyla anakronik bir yapısı olsa da postkolonyal perspektif içerisinde dahi, yalın bir akültürasyon konseptinin geçmiş anlatıları için teorik şablon olarak kullanılması, genel bir kabul görmemektedir.

Miletos'un MÖ 2. binyıl tabakalarında ele geçen arkeolojik buluntulardaki ölçülebilir değişim, akültürasyon ile açıklanırken 1936'da yapılan akültürasyon tanımına (Redfield *et al.* 1936: 149) yapılan atıf (Raymond *et al.* 2016: 58) güncel olmayan ve yüzeysel teorik

yaklaşımı yansıtmaktadır. 1940-1960 yılları arasında akültürasyon kavramı son derece çeşitlilik gösteren bir anlam içeriğine ulaşmıştır (Cusick 1998: 126-145). Miletos'un GTÇ tabakaları bu çeşitlendirmeler ya da farklı senaryolarla ilgili teorik bir çerçeve kurulmaksızın arkeolojik buluntularının teknik niteliklerinin fazlasıyla öne çıkarıldığı bir şekilde değerlendirilmektedir.

Araştırma geleneği açısından Avrupa'daki siyasi ve sosyal atmosferden hareketle geçmiş kurgularında başvurulan Ege odaklı teorik yaklaşımlar, GTÇ Batı Anadolu'sunda yaşayan insanların hayat biçimleri ve dünyalarını, Avrupa merkezli bir geçmiş görüşüyle canlandırmaktadır. Avrupalılar'ın bu yaklaşımlarının yanında Batı Anadolu'da çalışan Türk arkeologlar özgün ve bu coğrafyaya ait bir teorik temel geliştirememişlerdir. Kazı yapmayı ve kültür tarihçi bir çalışma pratiğini ödev edinmiş ülke arkeologları, geçmişe Avrupalıların gözlükleriyle bakmayı ya da sadece bu perspektife veri taşımayı yeğlemişlerdir. Bir bütün olarak bu yaklaşımlar bugüne kadar bölgenin kendi kimliğinin ortaya çıkarılmasına engel olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Ege'ye göre arkeolojik olarak daha az bilinen, daha az kazılmış ve yayınlanmış olan Batı Anadolu'da, Miletos ve İasos gibi yerleşimler gerek araştırma tarihçesi gerekse arkeolojik verilerin durumundan ötürü, bugün anahtar bir rol edinecek yapıya sahip değillerdir. Genel olarak bölgedeki yerleşim bazlı güncel ve bütüncül veri eksikliği, belgelendirme ve bilgi yönetimini kazı sürecinin önemli bir başlığı haline getirmiş (Roosevelt *et al.* 2015: 325-346) projelerin yaygınlaşmasıyla giderilebilir. Bu durumda Batı Anadolu'da yaşamış olan insanların dünyası, görece daha iyi bilinen komşularından hareketle oluşturulan zorlama teorik şablonlarla anlaşılmaya çalışılmaz ve kendi başına 'konuşabilen' materyal kültür öğelerinin değerlendirilmesi mümkün hale gelebilir.

Kaynakça

Benzi, M. 1987

"I Micenei a Iasos, Studi su Iasos di Caria", *Venticinque anni di scabi della Missione Archaeologica Italiana, Istituto poligrafico e Zecca della Stato*, Roma: 29-34.

-2005

"Mycenaeans at Iasos? A Reassessment of Doro Levi's Excavations", R. Laffineur – E. Greco (eds.), *Emporia: Aegeans in the Central and Eastern Mediterranean*, Liege: 205-215.

Boardman, J. 1980

The Greeks Overseas. Their Early Colonies and Trade, Londra.

Broodbank, C. 2004

"Minoanisation", *The Cambridge Classical Journal* 50: 46-91.

Cusick, J. 1998

"Historiography of Acculturation: An Evaluation of Concepts and their Application in Archaeology", J. Cusick (eds.), *Studies in Culture Contact: Interaction, Culture Change and Archaeology*, Carbondale: 126-145.

Diaz-Andreu, M. 2007

A World History of Nineteenth-Century Archaeology, Nationalism, Colonialism, and the Past, New York.

van Dommelen, P. 1997

“Colonial Constructs: Colonialism and Archaeology in the Mediterranean”, *World Archaeology* 28: 305-323.

Girella, L.– E. Gorogianni – P. Pavuk, 2016

“Introduction: Methodological Considerations”, L. Girelli – P. Pavuk (eds.), *Beyond Thalassocracies: Understanding Processes of Minoanisation and Mycenaeanisation in the Aegean*, Oxford: 1-14.

Gosden, C. 2001

“Postcolonial Archaeology: Issues of Culture, Identity, and Knowledge”, I. Hodder (ed.) *Archaeological Theory Today*, Maiden: 241-261.

-2004

Archaeology and Colonialism: Cultural Contact from 5000 BC to the Present, Cambridge.

Hamilakis, Y. 2006

“The Colonial, The National, and the Local: Legacies of the ‘Minoan’ Past”, Y. Hamilakis – N. Momigliani (eds.), *Archaeology and European Modernity: Producing and Consuming the ‘Minoans’ Crete*: 146-149.

Hingley, R. 2014

“Colonial and Post-colonial Archaeologies”, A. Gardner – M. Lake – U. Sommer (eds.), *The Oxford Handbook of Archaeological Theory*, DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199567942.013.008

Kaiser, I.– J. Zurbach, 2015

“Late Bronze Age Miletus. The Anatolian Face”, C. Stampolidis – Ç. Maner – K. Kopanias (eds.) *NOSTOI Indigenous Culture, Migration and Integration in the Aegean Islands and Western Anatolia during Late Bronze and Early Bronze Age*, İstanbul: 557-581.

Knapp, B. – P. van Dommelen, 2010

Material Connections Mobility, Materiality and Mediterranean Identities, P. van Dommelen – B. Knapp (eds.) *Material Connections in the Ancient Mediterranean*, New York: 1-18.

Knappet, C. 2016

“Minoanisation and Mycenaeanisation: A Commentary”, L. Girelli – P. Pavuk (eds.), *Beyond Thalassocracies: Understanding Processes of Minoanisation and Mycenaeanisation in the Aegean*, Oxford: 202-206.

Knappet, C. – I. Nikolakopoulou, 2008

Colonialism without Colonies? A Bronze Age Case Study from Akrotiri, Thera, *The Journal of American School of Classical Studies at Athens* 77/1: 1-42.

Momigliano, N. 2009

“Minoans at Iasos?”, *The Minoans in the central, eastern and northern Aegean – new evidence*, Acts of a Minoan Seminar 22-23 January at Athens, 2005, Aarhus: 121-140.

-2012

Bronze Age Carian Iasos: Structures and Finds from the Area of the Roman Agora (c. 3000-1500), Roma, 2012.

Moore, H. 1987

“Problems in the Analysis of Social Change: An Example from Marakwet”, *Archaeology as Long-term History*, Cambridge: 85-104.

Mountjoy, P. 1998

“The East Aegean-West Anatolian Interface in the Late Bronze Age: Mycenaeans and the Kingdom of Ahhiyawa”, *Anatolian Studies* 48: 33-67.

Niemeier, W.D. 1998

“The Mycenaeans in Western Anatolia and the Problem of the Origins of the Sea Peoples, S. Gitin – A. Mazar – E. Stern (eds.) *Mediterranean Peoples in Transition, Thirteenth to Early Tenth Centuries BCE*, Jerusalem: 17-65.

-2005

“Minoans, Mycenaeans, Hittites and Ionians in Western Asia Minor”, A. Villing (eds.), *The Greeks in the East*, London: 1-36.

Raymond, A.– I. Kaiser –L.C. Rizzotto – J. Zurbach. 2016

“Discerning Acculturation at Miletus: Minoanisation and Mycenaeanisation”, L. Girelli – P. Pavuk (eds.), *Beyond Thalassocracies: Understanding Processes of Minoanisation and Mycenaeanisation in the Aegean*, Oxford: 58-74.

Redfield, R. – R. Linton – M. J. Herskovits. 1936

“Memorandum for the Study of Acculturation”, *American Anthropologist* 38: 149-152.

Roosevelt, H.C. – P. Cobb – E. Moss - B. R. Olson – S. Ünlüsoy 2015

“Excavation is Destruction-Digitization: Advances in Archaeological Practice”, *Journal of Field Archaeology* 40/3: 325 - 346.

Rubertone, P. 1994

“Archaeology, Colonialism and 17th-century Native America: Towards an Alternative Interpretation”, R. Layton (ed.), *Conflict in the Archaeology of Living Traditions*, New York: 33-45.

Russell, A. 2017

“Sicily without Mycenae: A Cross-Cultural Consumption Analysis of Connectivity in the Bronze Age Central Mediterranean”, *Journal of Mediterranean Archaeology* 30/1: 59-83.

Steel, L. 2013

Materiality and Consumption in the Bronze Age Mediterranean, New York.

Tartaron, T. 2013

Maritime Networks in the Mycenaean World, Cambridge.

Uziel, J. 2007

“The Development Process of Philistine Material Culture: Assimilation, Acculturation and Everything in between”, *Levant* 39: 165-173.

Voskos, I.– B. Knapp, 2008

“Cyprus at the End of the Late Bronze Age: Crisis and Colonization or Continuity and Hybridization?”, *American Journal of Archaeology* 112/4: 659-684.